Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Italianistika

Bakalářská práce

Pavel Horák

Přací věty v portugalštině a italštině
ve srovnání s češtinou
srovnávací studie na paralelním korpusu InterCorp

Optative sentences in Portuguese and Italian
in comparison to Czech.
A comparative study on the basis of the parallel corpus InterCorp

Praha 2023

Vedoucí práce: Doc. Pavel Štichauer, Ph.D

Poděkování:

Rád bych tímto poděkoval vedoucímu bakalářské práce docentu Pavlu Štichauerovi, za odborné a vždy užitečné rady, vstřícnost a neskonalou trpělivost. Dále pak všem, kteří mi během psaní této bakalářské práce byli oporou.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 12. prosince 2023 Pavel Horák

Klíčová slova (česky)

konjunktiv, indikativ, portugalština, italština, přací věty, paralelní korpus, modalita

Klíčová slova (anglicky):

subjunctive, indicative, Portuguese, Italian, wish sentences, parallel corpus, modality

Abstrakt (česky)

Tato bakalářská práce se dělí na dvě části na teoretickou a praktickou. Teoretická část je věnována vymezení přacích vět v italštině a portugalštině a jejich modality. Hlavním předmětem práce je tyto věty klasifikovat a zkoumat jejich překladové protějšky do češtiny, a to na základě použití paralelního korpusu InterCorp. Cílem této bakalářské práce je utvořit přehled přacích vět v italštině a portugalštině a přiřadit jim překladové protějšky v češtině.

Abstract (in English):

This bachelor thesis is divided into two parts: theoretical and practical. The theoretical part is devoted to the definition of wish sentences in Italian and Portuguese and their modality. The main object of the thesis is to classify these sentences and to investigate their translation counterparts into Czech, based on the use of the parallel corpus InterCorp. The aim of this bachelor's thesis is to form an overview of wish sentences in Italian and Portuguese and to assign their translation counterparts in Czech.

Abstract (in italiano):

Questa tesi di laurea triennale è divisa in due parti: teorica e pratica. La parte teorica è dedicata alla definizione delle frasi desiderative in italiano e portoghese e alla loro modalità. L'obiettivo principale della tesi è quello di classificare queste frasi e di indagare le loro controparti traduttive in ceco, basandosi sull'uso del corpus parallelo InterCorp. L'obiettivo di questa tesi di laurea triennale è quello di formare una panoramica delle frasi di desiderio in italiano e in portoghese e di assegnare le loro controparti traduttive in ceco.

Abstract (em português):

Esta tese de licenciatura divide-se em duas partes: teórica e prática. A parte teórica é dedicada à definição das frases de desejo em italiano e português e à sua modalidade. O principal objetivo da tese é classificar estas frases e investigar as suas contrapartidas de tradução para checo, com base na utilização do corpus paralelo InterCorp. O objetivo desta tese de licenciatura é formar uma visão geral das frases de desejo em italiano e português e atribuir as suas contrapartidas de tradução em checo

Obsah

1 ÚVOD 7

2 SLOVESNÝ ZPŮSOB 9

2.1 SLOVESNÝ ZPŮSOB V OBECNÉM POJETÍ 9

2.2 SLOVESNÝ ZPŮSOB V ČEŠTINĚ 10

2.3 SLOVESNÝ ZPŮSOB V ITALŠTINĚ 10

2.4 SLOVESNÝ ZPŮSOB V PORTUGALŠTINĚ 12

3 DRUHY VĚT PODLE MODALITY 15

3.1 DRUHY VĚT V ČEŠTINĚ 15

3.2 DRUHY VĚT V ITALŠTINĚ 16

3.3 DRUHY VĚT V PORTUGALŠTINĚ 18

4 DRUHY PŘACÍCH VĚT 20

4.1 PŘACÍ VĚTY V ČEŠTINĚ 20

4.2 PŘACÍ VĚTY V ITALŠTINĚ 21

4.2.1 Přací věty v italštině z morfologického pohledu 22

4.2.2 Přací věty v italštině ze syntaktického pohledu 24

4.3 PŘACÍ VĚTY V PORTUGALŠTINĚ 26

4.3.1 Použití konjunktivu v přacích větách v portugalštině 27

5 ITALSKÉ A PORTUGALSKÉ PŘACÍ VĚTY A JEJICH PŘEKLADOVÉ PROTĚJŠKY 29

5.1 PARALELNÍ KORPUS INTERCORP 29

5.2 PŘACÍ VĚTY V ITALŠTINĚ VE SROVNÁNÍ S ČEŠTINOU 30

5.2.1 Překladové protějšky výsledků s konjunktivem imperfekta 30

5.2.2 Překladové protějšky výsledků s konjunktivem přítomným 31

5.2.3 Překladové protějšky výsledků s infinitivem 31

5.2.4 Překladové protějšky slovesných způsobů po magari 33

5.3 PŘACÍ VĚTY V PORTUGALŠTINĚ VE SROVNÁNÍ S ČEŠTINOU 34

5.3.1 Analýza lexikalizovaného výrazu quem (me) dera que 34

5.3.2 Analýza lexikalizovaného výrazu tomara que 36

5.3.3 Analýza ilokuční částice oxalá 37

6 ZÁVĚR 39

RESUMÉ **41**

RIASSUNTO **42**

RESUMO **43**

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY: **44**

ELEKTRONICKÉ ZDROJE: **46**

1 Úvod

Cílem této bakalářské práce je porovnat, do jaké míry se od sebe liší přací věty v současné italštině a portugalštině a jak jsou tyto věty překládány do češtiny. Dále se bude zabývat použitím slovesných způsobů především konjunktivu právě v těchto větách a způsoby, jakými je konjunktiv překládán do češtiny.

Konjunktiv je slovesný způsob, který čeština nevymezuje. Pro románské jazyky, tedy italštinu a portugalštinu, jsou však typické. Neobjevuje se pouze u jazyků románských, ale i u germánských, na příklad v němčině. Tento druh konjunktivu se ale značně liší od konjunktivu v italštině či portugalštině.

Jedná se o velmi komplexní a obsáhlé téma. Užití toho slovesného způsobu je možné jak ve větách hlavních, tak ve větách vedlejších. Z důvodu obsáhlosti této problematiky se práce bude soustředit pouze na užití konjunktivu ve větách přacích nebo ve větách vyjadřujících přací modalitu. V potaz budou brány věty jednoduché i souvětí.

Téma práce bylo vybráno z několika důvodů. Jedním z těchto důvodů je samotné studium románských jazyků, respektive konjunktivu, který patří k té nejobtížnější části italské gramatiky. Obtíže občas i přináší rodilým mluvčím, ti také občas váhají, kdy konjunktiv použít a kdy ne.[1] Dále také, že se jedná o jazykovou problematiku, se kterou jsme se v rodném jazyce dříve nesetkali a do určité míry je fascinující.

Zvláště v portugalštině je systém konjunktivů docela složitý a mnohdy jedinečný. Na rozdíl od italštiny, která má čtyři konjunktivy (konjunktiv přítomný, minulý, předminulý a konjunktiv imperfekta), má portugalština celkem šest konjunktivů (konjunktiv přítomný, minulý, předminulý, konjunktiv imperfekta, konjunktiv budoucí a předbudoucí). Nicméně, tyto dva poslední konjunktivy nemají tak hojné využití, přesto se s nimi mluvčí v portugalštině setká na denní bázi. Protože je v českých studiích již mnoho prací věnováno konjunktivu, nebudeme se zde zabývat jeho definicí ani jeho tvorbou a zaměříme se pouze na jeho použití ve větách přacích. Nicméně, je třeba zmínit, že se jedná o často používaný jazykový způsob, který slouží například k vyjádření subjektivního názoru, nejistoty,

[1] CHIAPPINI Loredana, DE FILIPO Nuccia, C*ongiuntivo, che passione!*.Formello: Bonacci editore, 2014, s. 7

pochybností, lítosti a mnoha dalších situací, se kterými se setkáváme při každodenní komunikaci. Proto je nezbytné tento slovesný způsob plně ovládat.

Dalším důvodem volby této práce je snaha dát do kontrastu dva románské jazyky, tedy italštinu a portugalštinu, což v českém akademickém prostředí není moc časté.

Bakalářská práce bude rozdělena na dvě hlavní části, na teoretickou a na praktickou. V teoretické části bude vysvětleno, co je to slovesný způsob a jak se tato morfologická kategorie vymezuje napříč těmito třemi jazyky. Následně budou klasifikovány druhy vět v jednotlivých jazycích a ve třetí části bude pozornost soustředěna právě na věty přací. Všechny příkladové věty v teoretické části jsou smyšlené autorem.

V teoretické části práce budeme čerpat především z gramatik jednotlivých jazyků, jako je na příklad *Mluvnice současné španělštiny* napsanou Bohumilem Zavadilem a Petrem Čermákem. V italském kontextu byla stěžejní literatura *Grande Grammatica Italiana della Consultazione* od kolektivu autorů Renziho a Salviho, vděčným pomocníkem je v neposlední *řadě Mluvnice italštiny* od Sylvy Hamplové. V portugalské sekci práce mezi hlavní informační prameny řadíme *Gramática do Português* od Eduarda Buzagla Paivi Raposu a kolektivu autorů, nebo jednu z největších portugalských gramatik od Celsi Cunhy *Nova Gramática do português contemporaneo.*

Ve druhé části práce, v části praktické budou informace nabyté v teoretické části aplikovány v praxi na základě dat paralelního korpusu InterCorp a budeme se snažit potvrdit či vyvrátit získané informace z gramatik. Nejprve budou analyzovány přací věty italské ve srovnání s těmi českými. Ve třetí podkapitole práce bude tato studie aplikována na věty přací v portugalštině, kde bude pozornost více zasoustředěna na lexikalizované výrazy a výrazy, které napomáhají vyjadřovat přací modalitu a na způsoby, v jakých jsou slovesa časována v těchto větách. V závěru bude představeno, jak jsou přací věty v obou jazycích překládány do češtiny, respektive jak je nahrazen slovesný způsob konjunktivu při jeho absenci v češtině.

2 Slovesný způsob

2.1 Slovesný způsob v obecném pojetí

Slovesný způsob nám umožňuje vyjádřit modalitu, což je sémantická kategorie, jež spoluvytváří význam věty. Způsob a modalita jsou spolu úzce spjaty, ale existují i jiné prostředky, jak modalitu vyjádřit, například lexikální či suprasegmentální prostředky mezi ně patří třeba intonace. V oblasti modality panuje mnoho terminologických nejasností, ale pro potřeby této práce není nutné zacházet do detailu a vysvětlovat jednotlivá pojetí. Zmíníme však alespoň základní modální významy, přičemž budeme vycházet z pojetí Bohumila Zavadila.[2]

Za zmínku určitě stojí taky jiné pojetí slovesného způsobu, podle rumunské gramatiky *Gramatica pentru toți,* která rozděluje slovesný způsob také na reálný a nereálný, což reálnost a nereálnost je rovněž klíčovým faktorem v užití slovesných způsobů a času ve větách přacích.

a) Modus realis (reálný způsob) je způsob vyjádření, který ukazuje, zda je něco aktuální nebo naopak. Nejčastěji se používá indikativní a deklarativní forma.

b) Modus irrealis (nereálný způsob) je takový způsob, který dává najevo, že určitá situace či akce se do chvíle, kdy řečník mluví, nestala.[3]

V neposlední řadě Mluvnice současné španělštiny od Čermáka a Zavadila uvádí zajimavý fakt, že: „Obecně můžeme modalitu definovat jako psychicky motivovaný a jazykovými prostředky vyjádřený způsob platnosti výpovědi.“[4]

Z předešlého tedy lze tvrdit, že modalita je úzce spjata s lidskou psychikou, a to ve vztahu mluvčího k výpovědi.

Rozum, vůle a cit jsou 3 druhy vnímání které dále utvářejí 5 základních modálních významů.

A to muže být, reálné, potenciální, tázací, volní a hodnotící.

[2] Zavadil a Čermák, *Mluvnice současné španělštiny*, s. 249.

[3] AVRAM, Gramatica pentru toți, 1997, s. 189

[4] Zavadil a Čermák, *Mluvnice současné španělštiny*, s. 249.

Modus nebo-li slovesný způsob je morfologické pojetí pro vyjádření určitého modálního významu.

2.2 Slovesný způsob v češtině

V češtině určujeme tři slovesné způsoby: indikativ, kondicionál a imperativ.

Indikativ je v češtině základním způsobem vyjádření větných časů, vyjadřuje děj skutečný, reálný nebo fakta. Popisuje to, co se reálně stalo, stává nebo se bude dít.

(1) Večer půjdu do kina.

Kondicionál vyjadřuje situace, které jsou hypotetické jako na příklad přání, nejistotu, podmínku, nebo může představovat nějakou možnost. Vyjadřuje to, co by se mohlo, mělo nebo muselo stát.

(2) Kdybych měl více času, přišel bych.

Podmiňovací způsob může rovněž být použit k vyjádření zdvořilosti nebo nějakého přání či prosby.

(3) Chtěl bych si objednat kávu.

Imperativ vyjadřuje rozkaz, výzvu, nabídku, radu nebo prosbu. Je používán k přímému adresování a vyzvání k jednání. Nepoužívá se v první osobě singuláru.

(4) Neprodleně se vyjádřete k této události!

2.3 Slovesný způsob v italštině

Ne všechny modální významy, s nimiž se setkáváme v rovině výpovědí výpovědi však disponují vlastním modem, tedy jinak řečeno nedisponují morfologickým prostředkem. Svůj modus v italštině nemají modální vyjádření tázací a hodnotící.[5]
V italštině rozlišujeme 4 základní slovesné způsoby.

Indikativ slouží k vyjádření modálního významu reálného.

(5) *Mia mamma prepara la cena.* (Moje maminka připravuje večeři.)

[5] ČERMÁK, ZAVADIL, Mluvnice současné španělštiny, Karolinium, 2010 s. 251

Kondicionál slouží pro vyjádření modálního významu potenciálního.

(6) *Mia mamma preparerebbe la cena.* (Moje maminka by připravila večeři.)

Imperativ slouží k vyjádření modálního významu volního.

(7) *Prepari la cena!(* Připrav večeři!)

Konjunktiv slouží pro vyjádření modálního významu potenciálního nereálného.

(8) *Magari preparasse la cena.* (Kéž by připravila večeři.)

Jak tvrdí Zavadil tyto 4 modální způsoby však nejsou jedinými, existují i další, pro ně ale jazyk nemá jazykové prostředky. Musí si tedy vypůjčovat jazykové prostředky od jiných slovesných způsobů. Patří mezi ně probabilitivní a dezideratívní.

„Přes výrazově parazitní povahu probabilitivních významů existuje dobrý důvod pro to, abychom probabilitiv považovali za samostatný modus. Jednotlivé tvary slovesa totiž v rámci probabilitivu nabývají jiných významů časových, než jaké mají v rámci indikativu.“ [6]

Modální vyjádření s probabilitivním charakterem se používá k vyjádření predikovaného děje jako pravděpodobného nebo domnělého. Tato forma vyjadřování také obsahuje nuance domnělosti. V kontextu románských jazyků, zejména ve španělštině a italštině se však v gramatice prosadil spíše pojem probabilitiv. Probabilitiv přebírá všechny výrazové prostředky z indikativu, což je důvodem jeho parazitické existence.[7]

(9) *Marco sarà a casa.* (Marco bude doma.)

Zde se jedná o větu jednoduchou v indikativu budoucím.

(10) *Secondo me Marco sarà a casa.(*Podle mě je Marco doma.)

V tomto případě jde o probabilitiv v přítomném čase, kdy však flexe slovesa odpovídá času budoucímu v indikativu.

[6] ČERMÁK, ZAVADIL, Mluvnice současné španělštiny, Karolinium, 2010 s. 251

[7] Tamtéž.

Modální vyjádření dezideratívní odpovídá modálnímu významu potenciálnímu nereálnému, respektive konjunktivu.

„Deziderativ má velmi blízko k imperativu, s nímž jej spojuje společný sém ‚vůle', liší se však od něho orientací této vůle. Zatímco u imperativu jde o vůli orientovanou apelově, tj. přímo vztaženou k adresátovi výpovědi, u modálního vyjádření dezideratívního jde o vůli orientovanou neapelově. Adresát projevu vůle není u dezideratívu vyjádřen a agens není totožný s adresátem výpovědi.“[8]

Můžeme tedy diferenciovat modální vyjádření volní dezideratívní, u kterého děj predikát není apelově orientován.

(11) *Che Maria venga!* (Ať přijde Marie!)

Vedle něho stojí modální vyjádření volní imperativní, které vypadá z morfologického hlediska naprosto stejně, tedy odpovídá konjunktivu v přítomném čase, ale vyjadřuje dej, u kterého predikát je apelově orientovaný.

(12) *Signore, venga!* (Pane, vstupte!)

2.4 Slovesný způsob v portugalštině

Stejně jako v italštině i v portugalštině vymezujeme imperativ, konjunktiv a indikativ a kondicionál.

U slovesných tvarů jako je *futuro do passado* (budoucnost v minulosti), budoucí čas a infinitiv mohou odpovídat různým slovesným způsobům.

V portugalštině kondicionál a budoucí čas mohou vyjadřovat jak čas, tak i modus, záleží, kde a za jakých okolností jsou použiti.

(13) *O comboio chegará daqui as duas horas.* (Vlak přijede za dvě hodiny.)

V tomto případě futurum označuje následnost ve vztahu k času výpovědi.

[8] Tamtéž s. 252

(14) *A sonda especial foi lançada em janeiro;só dez meses mais tarde enviaria as primeiras imagens. (*Speciální sonda byla vypuštěna v lednu a teprve o deset měsíců později poslala zpět první snímky.)

V tomto případě kondicionál vyjadřuje následnost ve vztahu k času v minulosti.

Gramática de portugues uvádí že: „Pokud jde o modální hodnoty, jak budoucí indikativ, tak kondicionál jsou spojeny s vyjádřením hodnot přesvědčení a věty, v nichž se vyskytují, nejsou mluvčím podávány jako jistě pravdivé, ale spíše naznačují určitý odklon mluvčího od přijetí jejich pravdivosti. Jinými slovy, při uvádění věty s budoucím indikativem nebo kondicionálem mluvčí vyjadřuje postoj přesvědčení, aniž by se zavazoval k tomu, že propozice popisuje skutečnost.“[9]

(15) Atualmente ela será uma das pessoa mais influentes na empresa.

(V současné době je asi jednou z nejvlivnějších osob ve společnosti.)

V tomto případě se jedná o stejnou problematiku jak v italštině, jde tedy o probabilitiv v přítomném čase, kdy však flexe slovesa odpovídá času budoucímu v indikativu.

Spojení mezi budoucím indikativem a hodnotou nejistoty je přítomno i ve větách kde budoucí slovesný tvar vyjadřuje časovou hodnotu. Nejistota vyplývá z toho, že věta popisuje situaci v budoucnosti, a protože tato situace ještě nenastala, není možné zajistit její pravdivost se stejnou jistotou, jakou lze mít u skutečnosti, která již nastala.
Časové a modální hodnoty se však liší. Zatímco konstrukce jako:

(16) O pai partirá amanhã. (Táta odjede zítra.)

Vyjadřuje časovou hodnotu a s ní spojenou hodnotu nejistoty.

konstrukce *jako:*

(17) *Estará alguem em casa, esta hora?* (Je někdo v tuhle dobu doma?)

Vyjadřuje pouze hodnotu modální a to probabilitiv.

V portugalštině dále vymezujeme modalitu epistémickou, deontickou a aprceciativní.

[9] Raposo a kol. 2013, str. 686

Epistemická modalita vyjadřuje hodnotu jistoty mluvčího ve vztahu k jeho výpovědi. Předložená věta tedy ukazuje, že mluvčí produkuje tvrzení, o jehož pravdivosti je přesvědčen, takže modalita má hodnotu jistoty:

(18) *O autocarro é rápido.* (Auto je rychlé.)

Tato věta by mohla mít pravděpodobnostní hodnotu, kdyby mluvčí použil například spojení *ser capaz de* (být schopen") což by ukazovalo, že není přesvědčen o pravdivosti věty:[10]

(19) O autocarro é capaz de ser rápido. (Auto je schopné být rychlé)

Poslední, třetím typem epistémické modality je modalita pochybnosti.

(20) Pode ser que já tinha ido?! (Že už by byl pryč?!)

Deontická modalita je v lingvistice vyjadřování nutnosti, povinnosti, přání, žádosti, nabídky, zákazu, dovolení a dalších podobných významů.

(21) *É proibido fumar*. (Kouření je zakázáno.)

Modalita apreciativní se používá k popisu gramatického výrazového prostředku, který vyjadřuje hodnocení, hodnotu nebo postoj mluvčího vůči ději, situaci nebo stavu. Tento druh modality zahrnuje vyjádření přání, předpokladů, požadavků, rady nebo doporučení. Jazykovými výrazy pro tento popis jsou především modální *slovesa querer* (chtít)*, dever* (muset)*, ter que/de* (mít za povinnost), nebo slovesech vyjadřující přání, pochybnost, lítost, atd. Mezi něž patří na přiklad *lamentar (*litovat)*, agradecer* (ocenit), gostar (mít rád) [11]

(22) Lamento que não consiga chegar ao tempo. (Mrzí mě, že jste nepřišel včas.)

(23) *Queria que me fizesses este bolo para a festa*.(Chtěl bych, abys mi upekl tenhle dor na oslavu)

[10] MARQUES Carla, Lisboa 2019 Dostupné z: https://ciberduvidas.iscte iul.pt/consultorio/perguntas/modalidade-epistemica-e-modalidade-apreciativa/35483#

[11] CUNHA a CINTRA, *Nova Gramática do Português Contemporâneo*, s. 379.

3 Druhy vět podle modality

Modalita vyjadřuje postoj mluvčího k výpovědi. Modalitu lze rozpoznat podle slovosledu, užitého slovesného způsobu a v mluvené řeči podle intonace, v psané podobě modalitu rozlišují interpunkční znaménka.

3.1 Druhy vět v češtině

František Kopečný v češtině rozděluje věty na dvě základní skupiny, a to podle povahy sdělení.

První kategorií jsou věty vypovídající. Do této kategorie se volněji řadí věty zvolací, a právě věty přací. Druhou kategorií jsou věty výzvové, ty dále dělíme na oznamovací a rozkazovací.[12]

Cílem věty oznamovací je informovat adresáta o určitém faktu, sloveso se časuje ve způsobu oznamovacím, popřípadě podmiňovacím. Prostým příkladem by mohlo být:

(24) *Petr se vrátí za týden.*

Ve větě tázací se mluvčí obrací na adresáta za účelem získat odpověď na otázku, graficky ji lze poznat podle vykřičníku na konci věty. Tato věta se dělí na 2 podskupiny, záleží na typu otázky.

Podle typu odpovědi dělíme tázací věty na zjišťovací a doplňovací. Na otázku zjišťovací lze odpovědět. Ano, ne.

(25) *Máš hlad?*

Naopak na otázku doplňovací odpovídáme konkrétní informací, podáváme doplňující informace.

(26) V kolik hodin jsi přišel?

Věta rozkazovací neboli typicky imeperativ, který se vztahuje k adresátovi coby agentivnímu subjektu, aniž by subjekt musel být explicitně vyjádřen. Obsahem věty rozkazovací je záměr mluvčího, aby adresát provedl, nebo neprovedl činnost popsanou ve větě.[13]

(27) Okamžitě se obuj!

[12] KOPEČNÝ František, *Základy české skladby*, Státní pedagogické nakladatelství, 1958 s. 266.

[13] CHARKOVSKIJ, *Semantika i tipoligija imperativa,* 1985, s. 68

Věta přací je ta, kterou mluvčí dává najevo, že by chtěl, aby se uskutečnil propoziční obsah věty, kterou jako výpověď vyslovuje.

(28) Kéž bych dostal nové kolo.

3.2 Druhy vět v italštině

Podobně jako v češtině i v italštině rozděluje 4 hlavní druhy vět podle modality, ty mají pak jednotlivé podskupiny.

I v italštině tedy diferencujeme větu oznamovací, tázací, které se dělí na otázky zjišťovací a doplňovací.

Věty oznamovací podávají určitou informaci, sloveso je konjugováno v indikativu.

(29) *Ogni giorno alzo alle 7 ore.* (Každý den vstávám v sedm hodin.)

Věty tázací zjišťují odpověď od posluchače. Hamplová (2004, s. 335) je rozděluje na čtyři podkategorie:

a) otázky zjišťovací, kde slovosled je stejný jako u vět oznamovacích. Odpověď buď ano nebo ne, případně jim rovnocenné výrazy: samozřejmě, *certo* - jistě…

(30) *Hai già parlato con i genitori? Sì, certo.* (Už jsi mluvil s rodiči? Ano, jistě.)

b) Otázky doplňovací jsou uvozeny tázacími adverbii, zájmeny a adjektivy.

*Chi (*kdo*), quale* Jaký*), quanto* (kolik*), quando* (kdy)*, perché (proč),…*

Díky těmto výrazům dochází k doplnění neúplné informace.

(31) *A chi porti i fiori?* (Komu neseš ty květiny?)

Dalším druhem tázacích vět jsou otázky vylučovací, kde mluvčí dává posluchači na výběr z určitých variant odpovědi.

(32) *Preferisci andare in montagna o al mare?* (Chceš raději jet na hory nebo k moři?)

Posledním typem otázek, které Hamplová vymezuje jsou otázky řečnicné či také rétorické. Tyto otázky vyjadřují právě opačný význam než je otázka samotná.

(33) *Forse ne sono responsabile, io?* (Jsem snad já za to zodpovědný?)[14]

Dalším druhem věty je věta zvolací. Vyjadřují velké emoční zabarvení, nemají danou gramatickou strukturu a z pravidla jsou ukončeny vykřičníkem. Mají dvě formy realizace, buď slovesnou:

(34) *Ma quanto sei bravo! (*Ale jak jsi dobrý!)

A nebo formu neslovesnou, může být tvořena mnohdy i jen citoslovcem.

(35) *Ahimmé (*Běda!)

Poslední kategorií z druhů italských vět jsou věty žádácí. Tyto věty mají predikáty ve způsobu rozkazovacím nebo v konjunktivu. Vyjadřují, přání, pobídku, rozkaz, zákaz, bývají ukončeny vykřičníkem a v mluveném projevu jsou vyřčeny s žádacím tónem. Kategorie vět žádacích se dělí na 4 podkategorie:

Věta rozkazovací vyjadřují rozkaz, jsou časováný v budoucím čase, či v konjunktivu, slovesa mohou stát i samotně v infinitivu.

(36) *Non parlare!* (Nemluv!)

V tomto případě je predikát v infitivu. Zápor imperativu v italštině u druhé osoby jednotného čísla má formu infinitivu.

(37) *Parli Signore!* (Mluvte, pane!)

Kdežto v pozitivním časování imperativu zdvořilostního vykání přejímá predikát slovesnou formu konjunktivu v přítomném čase.

Druhou podktegorií vět žádacích jsou věty vybízející. Vyjadřují pobídku, žádost nebo prosbu.

(38) *Ti dispiacerebbe spegnere la TV?* (Nevadilo by ti vypnout tu televizi?)

Předposlední kategorií jsou věty přípustkové, které vyjadřují ochotu přistoupit na nějaké podmínky. Imerativ je v tomto případě změkčen příslovcem *pure.*

(39) *Stai pure in piedi! (* Klidně zůstaň stát!)

[14] Hamplová, 2004 str. 336

Poslední kategorií jsou věty přací, které vyjadřují uskutečnitelné nebo neuskutečnitelné přání. Velmi často jsou zaměnitelné s větami vybízejícími.

*(40) Magari venissi una volta in orario! (*Kéž bys tak jednou přiše včas!)

3.3 Druhy vět v portugalštině

Stejně jako v italštině i v portugalštině diferencujeme 4 základní typy vět podle povahy sdělení.

Frase declarativa (oznamovací věta): Tento typ věty se používá k vyjádření tvrzení, informace nebo skutečnosti. Obvykle končící tečkou.

(41) *Eu gosto do vinho.* (Mám rád víno.)

Frase interrogativa (tázací věta) : Tento typ věty se používá k položení otázky. Může se jednat o přímou otázku- *direta*, která očekává konkrétní odpověď, nebo nepřímou - *indireta* otázku, která žádá širší informace.

Příklad přímé otázky:

(42) *Já comi tudo?* (Už jsi vše snědl?)

Příklad nepřímé otázky:

(43) *Onde fica a estação? (*Kde se nachází nádraží?)

Frase imperativa (rozkazovací věta): Tento typ věty se používá k vydávání příkazů, žádání, dávání rad, velmi často vyjadřuje i přání. Mohla by tedy spadat do předmětu zkoumání této práce.

Obvykle nemá explicitní podmět, ale zájmeno "ty" je často implicitní.

(44) *Fecha a porta, por favor.* (Zavři dveře, prosím.)

Frase optativa (přací věta): Tento typ věty se používá k vyjádření přání. Obvykle se používá k vyjádření dobrých přání nebo nadějí.

(45) *Que tenha bom día!* (Mějte hezký den!)

Je důležité si uvědomit, že tyto kategorie se mohou překrývat a že v různých kontextech a stylech psaní mohou existovat variace a nuance. Vždy záleží, z jakého úhlu pohledu dané věty zkoumáme a klasifikujeme. [15]

[15] Museu Lingua Portuguesa, 2021, dostupné z: https://museulinguaportuguesa.org.br/tipos-de-frases/

4 Druhy přacích vět

4.1 Přací věty v češtině

Věty přací v češtině jsou významově shodné s větami rozkazovacími. Liší se od sebe tím, že věta přací neodkazuje přímo k druhému subjektu nebo k němu odkazuje nepřímo. Kdyby věta odkazovala přímo, jednalo by se již o větu rozkazovací s výzvovou intonací. Forma věty přací je často delší a obsahuje hlavně slovesné tvary s podřadnými spojkami, zatímco věty rozkazovací jsou krátké a používají většinou infinitivní tvary nebo sloves pro příkaz nebo žádost. Rozkazovací věty vydávají přímý příkaz, zatímco věty přací vyjadřují cíl nebo účel jednání. Věta přací na rozdíl od věty rozkazovací nemá v úmyslu přimět adresáta k vykonání vyřčené činnosti.

Přací nebo také optativní věta je věta nebo souvětí, které vyjadřuje touhu mluvčího, aby se něco uskutečnilo nebo naopak neuskutečnilo. Vyslovují se jako věty zvolací, interpunkčně je ukončujeme vykřičníkem.

Slovesa ve větách přacích, jež předchází částice „kéž“ mohou být konjugovány ve způsobu podmiňovacím či oznamovacím.

(46) Kéž bych dostal k narozeninám kolo! Kéž by zítra nepršelo!

V přacích větách, které začínají částicí „ať, jen ať“ mají přísudek konjugovaný pouze ve způsobu oznamovacím.

(47) Jen ať to stihneš!

Přacími větami s částicemi „ať, jen ať, tak ať“ chce mluvčí či pisatel přeje adresátovi něco dobrého.

(48) Tak ať se brzy uzdravíš!

Přací věty s částicí „ať“ můžeme nahradit spojkou aby.

(49) Tak aby ses brzy uzdravil! = Tak ať se brzy uzdravíš!

Některé přací věty s částicí ať můžeme nahradit větou konjugovanou ve způsobu rozkazovacím, a přesto modalita vyjadřující přání zůstane nezměněna.

můžeme nahradit spojkou aby.

(50) Brzy se uzdrav! = Tak aby ses brzy uzdravil! = Tak ať se brzy uzdravíš!

Přací věty mohou být vysloveny jako oznámení, rozkaz nebo dotaz. Mohou být formulovány i jako rada, doporučení, výtka, výhružka, námitka, odmítnutí, vyslovení souhlasu. Konkrétní vyslovené či napsané věty nebo výpovědi mohou mít v závislosti na situaci a záměr mluvčího či pisatele různou komunikační funkci. Přitom mohou mít stejnou formu např. věta rozkazovací.

Když mluvčí vyřkne přání, které je uskutečnitelné nebo existuje určitá pravděpodobnost jeho uskutečnění, jedná se o přání tzv. splnitelné. Přeje-li si však něco, co je nemožné, odkazující např. do minulosti, kterou nemůžeme změnit, jedná se o přání nesplnitelné.

4.2 Přací věty v italštině

Přací věta vyjadřuje přání, aniž by obsahovala ilokuční typ slovesa vyjadřující přání. Ilokuční slovesa popisují komunikační funkci výpovědi, aby adresát pochopil intenci mluvčího a rozpoznal záměr realizované výpovědi, jinak může dojít k neporozumění. Jednání, které výpovědí uskutečňujeme, např. někomu něco slibujeme, rozkazujeme atd.[16]

Ilokuce je smyslem naší výpovědi, odráží záměr mluvčího. Ilokučním aktem za pomoci jazyka něco vykonáváme. Jedná se o konkrétní druh jednání jako souhlas, námitka, prosba, varování atd. „Ilokuční akt konáme v souladu s určitou konvencí.[17]

Rozdělit je můžeme do tří podkategorií podle užitých sloves vyjadřujících:

a) Přání
(51) *Přeji si, abyste měl hezký den*.
Sloveso „přát si“ je tedy ilokuční sloveso, které vyjadřuje přání.

b) Povolení
(52) Můžete jít dovnitř.
Modální sloveso „moci“ je ilokuční slovesem vyjadřujícím povolení.

[16] Hofmanová, Stylistika a…, 1997 s.189

[17] Austin, J. L.: Jak udělat něco slovy. S. 109

c) Přikázání

(53) Uklidni se!

Ilokuční slovesa pro rozkaz nejsou nijak definovaná, jedná se tedy o běžná slovesa v imperativu, tzv. imperativní slovesa.

Sémanticky přací věty odpovídají vedlejší větě závislé na větě hlavní, která ale obsahuje ilokuční typ slovesa jako na příklad *volere* (chtít)*, desiderare* (přát si). Přací věta může být i větou jednoduchou a ty jsou z pravidla uvozeny modálními ilokučními částicemi jako na příklad *magari* (Snad, Kéž), *almeno* (alespoň), nebo částicemi *se* (jestli), *che* (ať) nebo uvozujícím slovním spojením *volesse il cielo che/ voglia il cielo che* (Nebesa chtějí).[18]

Ilokuční částicí se podle Greplova pojetí rozumí: „ Částice a výrazy nabývající povahy částic, které napomáhají – zpravidla v souhře s prostředky gramatickými a prozodickými indikátory – signalizovat víceméně jednoznačně komunikační funkce výpovědi. Jsou různého původu a stojí většinou na začátku výpovědi.“[19]

Příklady:

(54) *Desidero che tu venga con noi in montagna.*

(55) Vorrei che venisse Paolo.

(56) *Vorrei che fosse venuto Paolo.*

(57) Magari potessi venire.

(58) Volesse il cielo che l’esame gli andasse bene!

(59) Oh, se avessi studiato di più!

4.2.1 Přací věty v italštině z morfologického pohledu

Co se týče času a modu tak modální částice v souvislosti s vyjádřením přání vyžadují vždy použití konjunktivu. Použití těchto tří typů konjunktivu určuje, kdy v čase má dojít nebo mělo dojít k realizaci vysloveného přání.

[18] Mario Squartini, Modi di verbo, 2011 dosutpné z https://www.treccani.it/enciclopedia/modi-del-verbo_(Enciclopedia-dell'Italiano)/

[19] Grepl, Ilokuční částice, Nový encyklopedický slovník češtiny 2017 dostupné z: https://www.czechency.org/slovnik/ILOKUČNÍ ČÁSTICE

Když je použit konjunktiv přítomný, jedná se o uskutečnitelný děj. Užití konjunktivu imperfekta vyjadřuje přání v přítomnosti nebo v budoucnosti, jedná se tedy o přání, která mohou být realizována. Není tomu však vždy, záleží na mimojazykové realitě.

Důkaz lze pozorovat na příkladech:

(60) *Magari finisse la recensione in un giorno.* (Kéž by dokončil recenzi za den.)

V tomto příkladě se jedná o uskutečnitelnou akci v přítomnosti až blízké budoucnosti.

(61) Magari Michelangelo tornasse a vivere. (Kéž by Michelangelo znovu žil.)

v tomto příkladě je použit konjunktiv imperfekta, i když se jedná o děj neuskutečnitelný.

Užití konjunktivu trapassata vyjadřuje přání neuskutečněné v minulosti.

(62) *Magari fosse arrivato ieri! (*Kéž by byl včera přišel!)

Pokud však ve větě chybí další větné členy doplňující okolnosti děje, není zřejmé, jedná-li se o přání minulé, současné, nebo budoucí.

(63) *Magari arrivasse!* (Kéž by přišel!)

Nevíme, jestli odkazuje k někomu, kdo by mohl ještě přijít, nebo třeba k někomu kdo je mrtvý a už nemůže nikdy přijít, ale mluvčí by si to přál.

Užití uvozující částice *che, se*, je z pravidla fakultativní, ale je povinné, pokud je přací věta v první osobě a má vyjádřený podmět *io*:

(64) *Che io sia maledetto!* nikoli *Io sia maledetto!* (Ať se propadnu!)

U ostatních osob jsou možné obě varianty:

(65) *Che tu sia maledetto! Tu sia maledetto! (*Ať se propadneš!)

Jinou podobu budou mít přací věty v souvětí, a to převážně kvůli souslednosti časové. pokud je ve větě řídící sloveso označující vůli, touhu, příležitost (*volere* (chtít), *desiderare (*přát si), apod.) časované v přítomném nebo minulém podmiňovacím způsobu,

které označuje následnost (a také současnost), používá se ve větě řízené konjunktiv imperfekta. V tomto případě však nelze na základě použitého slovesného způsobu kvalifikovat pravděpodobnost výpovědi či uskutečnitelnost nebo neuskutečnitelnost daného přání.

(66) Voglio che faccia bel tempo. (Přeji si, aby bylo dobré počasí.)

(67) Vorrei che facesse bel tempo. (Přál bych si, aby bylo dobré počasí.)

(68) Avrei voluto che avesse fatto bel tempo. (Byl bch si přál, aby bylo dobré počasí.)

V příkladových větách (66), (67) a (68) se uskutečnitelnost a pravděpodobnost přání nemění. Vždy se jedná o přání uskutečnitelné. Změny mezi jednotlivými příklady ve vedlejších větách jsou zapříčiněny časem a způsobem v jakém je časovaná věta hlavní.

V příkladu (66) se výpověď uskutečnila v přítomnosti v indikativu, proto je užit konjunktiv přítomného času.

V souvětí (67) mluvčí vyřkl výpověď v přítomnosti v podmiňovacím způsobu přítomném, proto musí ve vedlejší větě predikát být časován v konjunktivu imperfekta.

Příkladné souvětí (68) je co do vyjádření stejné jako (67) s tím rozdílem, že souvětí (68) odkazuje do minulosti, kde právě v té minulosti by si mluvčí přál, aby bylo hezké počasí.

4.2.2 Přací věty v italštině ze syntaktického pohledu

Ze syntaktického pohledu jsou přací věty v italštině rozděleny do dvou skupin.
První skupinou jsou věty uvozeny modální částicí jako je *magari, almeno* a *se*.
Druhou skupinou jsou věty neuvozené modální částicí.[20]

Ve větách, které nejsou uvozeny modální částicí, je vždy slovosled příznakový. To znamená, že prvním větným členem je vždy sloveso, pak následuje podmět, je-li vyjádřen.

Příklad:

(69) *Venisse Carlo a tirarci d'impaccio*. (Ať nás Carlo přijde zachránit.)

V příkladu je první sloveso a pak vyjádřený podmět.

[20] Renzi, Salvi, 1995, str. 161

(70) *Potessi ricambiare quello che fai per me.* (Mohl bych ti oplatit to, co pro mě děláš.) V příkladu je na první místě sloveso a podmět je nevyjádřený.

Jediným možným scénářem, kde nebude sloveso na prvním místě je dislokace vlevo.

(71) ***Oggi*** *venisse a trovarmi non domani!* (Přijďte za mnou dnes, ne zítra!)

Pokud je sloveso časováno v čase složeném, může podmět následovat hned po pomocném slovese nebo po celém slovesném syntagmatu. Na základě pozice podmětu ve větě rozlišujeme podmět tematický a zaměřený.

*(72) Fosse venuto Paolo, con noi! (*Kdyby tak šel Pavel s námi!)
Ukázka umístění podmětu za celé slovesné syntagma, jedná se tedy o podmět zaměřený.

(73) Fosse Paolo venuto con noi! (Kdyby tak Pavel šel s námi!)
Ukázka umístění podmětu za pomocným slovesem složeného času, jedná se tedy o podmět tematický.

Postavení modálních částic ve větě přací má také určitou variabilitu. Ve většině případech se tyto částice dávají na začátek věty.

(74) *Magari venisse in orario!* (Kéž by přišel včas!)

Postavení mění opět dislokace vlevo. Protože u dislokace vlevo dochází k přesunu větného členu, který by obvykle zaujal pozici za slovesem, na začátek věty. Tento jev ovlivňuje postavení slovesa ve větě, protože sloveso zůstává na svém místě, tedy nezaujme pozici za vyjádřením, které bylo dislokováno, zatímco vyjádření je posunuto na začátek věty. Dislokace vlevo se nejčastěji používá pro zvýraznění nebo kontrast vyjádření. Tím, že se dislokované vyjádření umisťuje na začátek věty, přitahuje pozornost čtenáře nebo posluchače.

(75)

a) Tutta questa roba, magari Paolo venisse a portarsela via. (Kéž by si pro tohle všechno Pavel přišel a odnesl to pryč.)

V dislokované větě autor vyzdvihuje předmět věty *tutta questa roba* (všechno toto, všechny tyto věci)

Pokud by příkladová věta nebyla dislokována, měla by následující formu.
b) Magari venisse Paolo a portare via tutta questa roba.

4.3 Přací věty v portugalštině

Optativní věty v portugalštině se vyznačují tím, že vyjadřují přání mluvčího, jinými slovy, typicky vyjadřují expresivní ilokuční akt.

(76) *Que seja feliz! (*Ať jsi šťastný.)

Za přací větu jsou považovány i ty věty, u kterých není na přímo uvedeno přání pomocí ilokučních výrazů jako třeba *Eu desejo que…(*Přeji si, aby…)[21]

(77) *Pudesses tu ajudá-la?* (Mohl bys jí pomoci?)

V portugalštině platí stejně jako v italštině. Že přací věty jsou z pravidla uvozeny modálními částicemi jako na příklad *Oxalá* (kéž by) nebo uvozujícím slovním spojením *Tomara que (snad), Deus queria que (dá-li Bůh), Quem me dera que (*bych si přál).

Výrazy jako *Deus quer que Queira Deus que*, *Permita Deus que* jsou lexikalizované výrazy, takže jejich členy se nespojují s jinými lexémy. Totéž platí pro *Quem (me) dera que*(Přál bych si), ustálenou formuli, která se v portugalštině používá k vyjádření přání mluvčího.

(78) *Deus queira que tudo corra bem! (*Bůh jí žehnej!)

(79) *Oxalá ela seja feliz! (*Kéž je šťastná!)

[21] Mateus, Gramática da Língua Portuguesa. Caminho, str. 487

4.3.1 Použití konjunktivu v přacích větách v portugalštině

Stejně jako v italštině i v portugalských přacích větách ať už hlavních, nebo vedlejších je povinnost užití konjunktivu. Použití konjunktivů lze nejlépe demonstrovat na slovních spojeních začínajících modální částicí *Oxalá*, která odpovídá italskému *Magari.*[22]

(80) Oxalá seja feliz! (Kéž je šťastný!)

(81) Oxalá fosse feliz! (Kéž by byl šťastný)

V příkladu (73) je věta konjugována v konjunktivu přítomném, na základě toho lze určit, že se jedná o přání vyřčené v přítomnosti a má následek do budoucnosti.

Kdežto v příkladu (74) je věta konjugována v konjunktivu imperfekta, a to protože toto přání je situováno do minulosti a jeho případné naplnění do pozdějšího časového úseku, každopádně stejně tak do minulosti. Rovněž se takto vyjadřují přání neuskutečnitelné.

Další možností použití *oxalá* je s konjunktivem préterita perfekta nebo s konjunktivem více dokonavého préterita perfekta tzv. *pretérito mais-que perfeito do conjutivo*.

(82) Oxalá tenha tido mais tempo. (Kéž bych byl měl štěstí.)

(83) Oxalá tivesse tido mais tempo. (Kéž bych býval byl měl štěstí.)

Rozdíl mezi příklady (82) a (83) souvisí především s časem události, o níž se mluví, ve vztahu k času projevu. V příkladu příklady (82) je událost umístěna do nedávné minulosti, tedy je užit konjunktiv perfektního préterita, ale v příkladu (83) je výpověď umístěna do vzdálenější minulosti, a to na základě užití tzv. *pretérito mais-que perfeito do conjutivo*. více dokonavého préterita perfekta konjunktivu.

[22] TEYSSER, Manual de Língua Portuguesa, 1989, s. 274

V obou případech bude základní oznamovací věta bez optativní hodnoty znít: měl štěstí, protože préteritum perfektního času má obě časové hodnoty. V příkladu (83) však může plurál préterita odkazovat na minulou událost, která předcházela jiné minulé události.[23]

Pokud však budeme přací modalitu vyjadřovat pomocí souvětí, kde ve větě hlavní jsou užívány slovesa jako na příklad *desejar* (přát si), *querer* (chtít), atd. je nutné vzít v potaz souslednost časovou stejně jako v italštině. Kde tedy užití konjunktivu nesouvisí s reálností přání či jeho realizací.

(84) *Desejo que sejas feliz.*(Přeji si, abys byl šťastný)
(85) *Desejaria que fosses feliz.* (Přál bych si abys byl šťastný.)
(86) *Teria desejado que tivesses sido feliz.*(Byl bych si přál, abys byl šťastný.)

V příkladu (84) je věta časována v přítomném čase, jedná se o přání uskutečnitelné možné. Souvětí je vztaženo k přítomnosti, proto byl ve vedlejší větě použit konjunktiv přítomného času.
V následujícím příkladu (85) je hlavní věta časována v podmiňovacím způsobu, proto jsme nuceni časovat vedlejší větu v konjunktivu imperfekta.
Příkladné souvětí (86) je co do vyjádření stejné jako (85) s tím rozdílem, že souvětí (86) odkazuje do minulosti, kde právě v té minulosti by si mluvčí přál, aby byl adresát šťastný.

[23] Carlos Rocha, Castelo Branco 2007 dostupné z https://ciberduvidas.iscte-iul.pt/consultorio/perguntas/concordancia-entre-indicativo-e-conjuntivo-frase-optativa/21450

5 Italské a portugalské přací věty a jejich překladové protějšky

Následující část je věnována praktické části této práce. Budou zkoumány překladové protějšky přacích vět na základě paralelního korpusu InterCorp. Cílem této části je určit a následně kvantifikovat překladové protějšky těchto vět, a to především slovesných způsobů, jaké jsou ekvivalenty konjunktivů v češtině. Bude popsán celý proces hledání a následné vyhodnocování jeho výsledků. Ideálním výsledkem by byl pak co nejpřesnější a ucelený pohled na překlad přacích vět v italštině a portugalštině do češtiny.

5.1 Paralelní korpus InterCorp

Zmiňovaný korpus InterCorp je částí projektu Český národní korpus. Jeho hlavním cílem je vytvořit rozsáhlý paralelní synchronní korpus, který zahrnuje co nejvíce jazyků. Korpus poskytuje data pro teoretické studie, studentské práce, výuku a překladatele, a jeho rozsah se neustále zvětšuje. Skládá se ze dvou částí:

Jádro (core): Představuje zejména beletristické texty, které jsou ručně zarovnány pomocí korektur, díky tomuto jsou bezchybné.

Kolekce (collection): Obsahuje vícejazyčné texty, které jsou zpracovávány a zarovnávány automaticky.

V korpusu má každý cizojazyčný text svou českou verzi. Čeština je tedy tzv. pivotem, a česká verze textu (buď originál nebo překlad) je zarovnána s jednou nebo více verzemi v cizím jazyce.

V konkordancích může být více vět, které nejsou vzájemně odpovídající. Kolekce také nezahrnují všechny texty z původního zdroje, například ty, které nemají český ekvivalent. Některé texty z korpusů Acquis Communautaire a Europarl byly částečně upraveny nebo vyřazeny, což může způsobit rozdíly v podobě a rozsahu ve srovnání s původním zdrojem.

Stejně tak byla omezena databáze Open Subtitles, kde jsme pro každý titul vybrali pouze jednu verzi překladu z více dostupných. Na druhou stranu byly doplněny určité

metainformace, které ve původním zdroji chyběly, nicméně byly získány z kontextu nebo jiných zdrojů.[24]

Práce bude nyní rozdělena na dvě skupiny, a to na srovnaní přacích vět v italštině s češtinou a na srovnání portugalských přacích vět s češtinou. Jednotlivé případy budou podrobeny podrobnější analýze a bude okomentováno k jakým překladům a z jakého důvodu jsme došli. Přací věty v italštině nebudou srovnávány přímo s přacími větami v portugalštině z důvodu absence této kombinace paralelního korpusu v databázi InterCorpu.

5.2 Přací věty v italštině ve srovnání s češtinou

V InterCorpu budeme vyhledávat skrze KonText. Verze korpusu, kterou budeme využívat je *InterCorp v16italian* a výchozím jazykem je italština. Zároveň využíváme stejného zarovnaného korpusu v češtině. Hledání omezíme na „core“ (popsáno výše – většina textů je beletristická) a vyhledávání omezíme pouze na originální italské texty.

Jako prvním dotazem přací věty, respektive zadání věty vyjadřující přací modalitu jsme zadali do korpusu dotaz: **[lemma="desiderare"][lemma="che"]**

Po zadání dotazu jsme obdrželi 17 výskytů a provedli jsme jejich analýzu, a to jakou modalitu mají predikáty vedlejších vět, které následují po dotazu zadaném do InterCorpu.

V 58,9 % případů byla slovesa časována v konjunktivu imperfekta, v 29,4 % byla časována v konjunktivu přítomného času a 11,7 % případů měla formu infinitivu.

5.2.1 Překladové protějšky výsledků s konjunktivem imperfekta

Konjunktiv imperfekta se vyskytuje ve většině větách přacích nebo ve větách vyjadřující přací modalitu, jak bylo vysvětleno v teoretické části této práce a dokázáno na základě výsledků získaných z InterCorpu.

[24]Cvrček, Václav. Příručka ČNK. *Cnk:intercorp* [online]. 2023 Dostupné z: https://intercorp.korpus.cz

(1) *Sicché lo aspettavo,* ***desideravo che*** *si facesse vivo, ed ecco, lui finalmente comparve .*

A tak jsem ho očekávala a **přála si** , aby se objevil , a skutečně se to stalo. (Ferrante, Prolhaný život dospělých, překlad: Sarah Baroni)

Jak je patrné z příkladové věty z korpusu, konjunktiv imperfekta je do češtiny překládán jako podmiňovací způsob přítomný. Konjunktiv imperfekta v této větě je ale z důvodu nutnosti v souslednosti časové. Kdyby toto souvětí nebylo podrobeno této souslednosti přací věta by byla časována v konjunktivu přítomném, i přes tuto změnu by do češtiny byla přeložena v podmiňovacím způsobu přítomného času.

5.2.2 Překladové protějšky výsledků s konjunktivem přítomným

V druhé skupině demonstrovaného příkladu byla slovesa časovaná v konjunktivu přítomného času.

(2) ***Desidero che*** *lui mi confermi che sono bella , più belladi chiunque , anche della sua fidanzata ?*

Přeji si snad , aby mi potvrdil , že jsem hezká , hezčí než kterákoliv jiná včetně jeho přítelkyně ? (Ferrante, Prolhaný život dospělých, překlad: Sarah Baroni)

Na tomto příkladu lze pozorovat, že konjunktiv přítomného času v tomto kontextu je do češtiny opět přeložen jako podmiňovací způsob přítomný.

5.2.3 Překladové protějšky výsledků s infinitivem

Dalším příkladem, který byl zastoupen v InterCorpu je vedlejší věta přací ve formě infinitivu. jedná se o tzv. komplementaci, kdy pomocí infinitivu dochází k utvoření podstatných jmen, nejedná se tedy o vedlejší věty, byť to tak může na první pohled vypadat.

(3) *Andò in Francia e gli avvenimenti storici s'accavallarono alla sua volontà , quad'ella già non* ***desiderava che*** *tornare .*

Historické události , které se přivalily , zkřížily její plány ve chvíli , kdy toužila již jen po návratu .(Calvino, Naši předkové, překlad: Digrin Zdeněk, Mikeš Vladimír)

Kde tedy infinitiv *tornare* je do češtiny přeložen podstatným jménem návrat. V tomto případě došlo ke komplementaci na předmět přímý. V tomto případě se jedná o ditranzitivní sloveso nebo-li o sloveso s dvojitou rekcí.

Dvořák uvádí, že: „Sloveso, které se kromě přímého předmětu v akuzativu váže ještě s jedním (nepřímým) předmětem, buď v prosté pádové formě nebo ve formě předložkového pádu; z hlediska syntaktického vyjádření vztahu mezi řídícím a závislým větným členem mluvíme o slovese s dvojitou rekcí.“[25]

Dalším dotazem do korpusu byla snaha dát do kontrastu věty začínající, nebo obsahující nejčastěji užívanou ilokuční částici *magari.* Tato částice však neodpovídá vždy českému kéž, má i mnoho jiných výrazů a neslouží vždy k vyjádření přací modality.

Proto po zadání dotazu **[word="magari"][tag="V.*"]** jsme sice obdrželi 79 výsledků ale ani jeden z nich neodpovídal našemu záměru zkoumání.

Bylo tedy nutné dotaz více konkretizovat, tak jsme zadali dotazy do dvou korpusů zároveň, a to do italského korpusu **[word="magari"]** a do českého **[word="kéž"]**. Tím jsme docílili zaostření na věty obsahující *magari* pouze ve spojitosti s vyjádřením modality přání.

V tomto případě už jsme docílili 48 výskytů, kde *magari* opravdu odpovídá českému kéž. V 54 % případů se jednalo pouze o výpovědi, nebylo tedy možné zkoumat časování a způsob sloves.

Ve zbylých 46 % se jednalo o věty. Ty pak může diferenciovat podle užití slovesného způsobu a času, jako tomu bylo v předešlém příkladě s *desiderare che*.

V naprosté většině příkladových vět jsme se setkali s konjugací v konjunktivu a to v 82 % z toho 11 % výskytů bylo vyčasováno v konjunktivu předminulého tzv. *trapassata,*

[25] Dvořák, Ditranzitivní sloveso. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. Dostupné z : https://www.czechency.org/slovnik/DITRANZITIVNÍ%20SLOVESO

jednalo se tedy o nesplnitelná přání s odkazem do minulosti. Zbylých 89 % vět bylo konjugováno v konjunktivu imperfekta, z čehož vyplývá, že se jednalo o přání uskutečnitelná možná s odkazem do blízké budoucnosti nebo v přítomnosti.

V poslední kategorii, která zahrnuje 8 % případů, kde šlo o věty, byl užit indikativ. I přes užití indikativu se jedná o věty vyjadřující přací modalitu. K tomu výsledku došlo s největší pravděpodobností proto, že jsme byli nuceni studii provést na korpusu, kde se nacházejí převážně titulky k filmům. Jedná se o přepsané mluvené dialogy. V mluvené formě není konjunktiv tak hojně využíván a není moc vyžadován jako je tomu v psaném jazyce, kdy je ve spisovné variantě jazyka povinný.

5.2.4 Překladové protějšky slovesných způsobů po *magari*

a) Magari + konjunktiv imperfekta

(4) Così in anticipo. Oh, signor Reznik, ***magari*** *tutti i miei inquilini fossero scrupolosi come Lei.*

A co že tak brzy? Pane Rezniku, **kéž** by byli všichni nájemníci tak slušní,
jako jste vy. (Scott Kosar,Brad Anderson, The Machinist, překladatel neznámý)

V příkladech s konjunktivem imperfekta je vždy v českém překladu užit podmiňovací způsob přítomného času.

b) Magari + konjunktiv předminulý
(5) Sì, beh, **magari** fosse stato il problema più grave.
Jo , **kéž** by to byl náš nejhorší problém.

V tomto případě, přestože je použit konjunktiv předminulý, českým ekvivalentem je zde uveden podmiňovací způsob přítomný.

Skutečnost, že se jedná o neuskutečnitelné přání, je však v českém překladu do značné míry cítit ve vnímání věty, kde v mimojazykové realitě lze odhadnout, že mluvčí čeká větší problém než ten, který je zmíněný v příkladové větě.

c) *Magari* + indikativ

(6) *Andai nella bottega senza guardare verso la porta di Zulema , **magari** è stato tutto un sogno , mamma , fa 'che sia stato solo un s ogno.*

Bez jediného pohledu na dveře Zuleminy ložnice jsem se odebrala do krámu , maminko , **kéž** by to byl jen sen, udělej , ať je to pouhý sen. (Allende Isabel, Eva Luna, překlad: Jurionová Alena)

V šestém příkladu je predikát časován v indikativu, přesto došlo k vyjádření přací modality. S největší pravděpodobností se jedná o přepsané mluvené slovo, tento příklad pochází z titulků k filmu, jak bylo zmíněno výše. Přesto český překladový protějšek je opět stejný, a to podmiňovací způsob přítomný.

5.3 Přací věty v portugalštině ve srovnání s češtinou

Stejně jako v italské praktické části i v portugalské budeme pracovat s paralelním korpusem Intercorp. V InterCorpu budeme stejně jako doposud vyhledávat skrze KonText. Verze korpusu, kterou budeme využívat je *InterCorp v16portugues* a výchozím jazykem je portugalština. Zároveň využíváme stejného zarovnaného korpusu v češtině. Hledání tentokrát nebudeme vždy omezovat na beletristické texty, protože by se nám nedostalo mnoho výstupů.

5.3.1 Analýza lexikalizovaného výrazu *quem (me) dera que*

První portugalským dotazem do korpusu byla ustálená formule, která se v portugalštině používá k vyjádření přání mluvčího. *Quem (me) dera que* (Přál bych si).

Do korpusu jsme tedy vložili tento pokročilý dotaz: **[word="quem"][word="dera"][word="que"]** a nechali jsme pole v českém zarovnaném korpusu prázdné, abychom se přesvědčili, že tento výraz opravdu odpovídá českému: Přál bych si.

Korpus nám poskytl 7 výsledků , i když ne všechny odpovídají přesně českému ekvivalentu: Přál bych si, tak všechny vyjadřují modalitu přání.

Nyní opět provedeme analýzu predikátů v příkladech. Ve všech případech došlo k použití konjunktivu. V jedné větě byl použit konjunktiv přítomného času, což odpovídá 14 % příkladů. Zbylých 86 % příkladů měla predikáty časovány v konjunktivu imperfekta.

Nejprve provedeme analýzu příkladu, kde byl použit konjunktiv přítomného času.

*(1) Deus um óculo como o do padre Bartolomeu Lourenço , **quem dera que** me esteja olhando agora , se sim ou não me vão dartrabalho.*

Bůh nepoužívá dalekohled jako ten, co měl Bartolomeu Lourenço, **co bych za to dal**, kdyby se na mě teď podíval a řekl mi, jestli mě najmou nebo nenajmou. (Saramago José, Baltasar a Blimunda, překlad: Marie Havlíková)

V tomto příkladu byla ustálená formule *quem dera que* přeložena jako „co bych za to dal“. Přací modalita je tedy vyjádřena. V portugalském originále je užit konjunktiv přítomný času složeného, který vyjadřuje právě se konající akci. Pro toto vyjádření se běžně užívá forma pomocného slovesa estar + gerundium, v příkladu estar časované v konjunktivu přítomného času. S největší pravděpodobností došlo k tomuto časování, protože autor chtěl informaci označit za právě probíhající.

*(2) Mas na verdade **quem dera que** Deus falasse e abrisse os seus lábios contra ti!*
Jen kdyby Bůh promluvil a otevřel rty proti tobě, prozradil by ti taje moudrosti. (Bible, překlad: Česká biblická společnost)

V druhém příkladu se slovesa vyskytla vyčasovaná v konjunktivu imperfekta což dle studovaných gramatik zmiňovaných v teoretické části odkazuje k neuskutečnitelnému přání. Příkladová věta přesně toto neuskutečnitelné přání popisuje, je vždy nutné brát v potaz celý kontext souvětí a na základě i mimojazykové reality vyhodnocovat uskutečnitelnost a pravděpodobnost vyřčených přání.

Do češtiny je tedy konjunktiv imperfekta v portugalštině překládán podmiňovacím způsobem přítomným.

5.3.2 Analýza lexikalizovaného výrazu *tomara que*

Druhým dotazem do portugalského korpusu byla snaha zanalyzovat lexikalizovaný výraz *tomara que*. Zadali jsme dotaz: **[word="tomara"][word="que"]** a omezili vyhledávání pouze na originální beletristické texty. Dostali jsme 3 výsledky a byli použity 2 typy konjunktivu. Překladovými protějšky samotného výrazu *tomara que* byla ve dvou případech částice „kéž" a v jednom případě: „ že by dal za to nevím co".

Jeden z příkladů byl časován v konjunktivu préterita perfekta, zbylé dva byly časovány v konjunktivu přítomném. Procentuálně by tedy 66 % výsledků odpovídalo konjunktivu přítomnému a 33 % by náleželo konjunktivu préterita perfekta.

a) Příklad časovaný v konjunktivu přítomného času

*(3) Mas é uma coisa horrível , ver um filho dizendo que opai não tarda a morrer, que **tomara que** morra logo*.

Ale je to nepříjemné poslouchat syna, jak říká, že
otec dlouho umírá , **že by dal za to nevím co** , kdyby ho hned zahrabali. (Amado Jorge, Země zlatých plodů, překlad: Rosendorfský Josef)

V tomto příkladu byl konjunktiv přítomného času přeložen do češtiny podmiňovacím způsobem přítomný. Jedná se tedy o uskutečnitelné přání a příklad odpovídá gramatikám studované v teorii.

b) Příklad časovaný v konjunktivu préterita perfekta

*(4) Elogiou todos, ou quase todos, arrancando cem deum, duzentos de outro, **tomara que** tenha tirado muito mais do espanhol das Oitocentas,*
mas foi oúnico em todo o enorme noticiário a citar Jesuíno
Galo Doido e a recordar-lhe a figura.

Vychvaloval všechny nebo téměř všechny, a přitom pumpnul o stovku jednoho,
o dvě druhého, **kéž** by byl alespoň vymáčkl mnohem víc ze Španěla
Osmdesátidekáčka , ale na druhé straně byl jediný v celém tom ohromném
zpravodajství , kdo se zmínil o Jesuínu Kokrháčovi a připomněl jeho postavu.
(Amado Jorge, Pastýř noci, překlad: Kotzmannová Jiřina)

V tomto příkladovém souvětí odpovídala lexikalizovaný výraz českému kéž. Jedná se tedy až skoro o ukázkovou nebo modelovu přací větu. V tomto souvětí bylo ve větě přací sloveso časováno v konjunktivu préterita perfekta, což odpovídá neuskutečnitelnému přání s odkazem do minulosti, což i vyplývá z kontextu souvětí, že tomu tak opravdu je. Konjunktiv préterita perfekta měl v korpusovém překladu jako ekvivalent v češtině podmiňovacím způsobem minulý, který i v češtině odkazuje do minulosti k přáním neuskutečnitelným.

5.3.3 Analýza ilokuční částice *oxalá*

Dalším dotazem do portugalského korpusu je pokus o analýzu ilokuční částice *oxalá.* Tato částice je v kontextu této práce považována za ilokuční částici vyjadřující přací modalitu, přesto tomu tak není vždy. Tato částice odpovídá italskému *magari.* Stejně jako *magari* má více použití a kontextů. Může tedy pochopitelně být překládána jako kéž (by) ale odpovídá také překladu jako možná, snad, v určitých příkladech dokonce zastupuje sloveso doufat.

Do korpusu jsme tedy vložili jednoduchý dotaz **[word="oxalá"]** do kontrastu s českým zarovnaným korpusem.

Obdrželi jsme 55 výskytů. Provedli jsme analýzu jednotlivých příkladů a roztřídili na 2 hlavní skupiny. Na početnější, která vyjadřovala přací modalitu, tvořena 38 příklady tj. 69 %. Zbylých 31 % příkladů, kterých bylo 17 nespadají do kategorie pro vyjádření přací modality.

Minoritní skupiny jsme dále rozdělili na dvě podkategorie. Početnější zastoupení měl výra „doufejme“. Bylo nalezeno 9 výskytů. Což odpovídá 16, 5 % z celku. Méně početnou kategorii je překlad *oxalá* jako „snad“. Výskytů s tímto překladem bylo 8 tj. 14, 5 % z celkového dotazu v korpusu.

Nyní se budeme zabývat těmi příklady, kde je *oxalá* ve spojitosti s. vyjádřením modality přání.

(5) Chororamse as naturais lágrimas , Álvaro Diogo
não foi trabalhar , e quando Gabriel entrou em casa
não teve mais remédio que mostrar-se triste , ele que
*tão contente vinha do paraíso , **oxalá** o não queime o inferno entre as pernas.*

Plakali upřímnými slzami , Álvaro Diogo nešel do práce, a když se vrátil Gabriel domů , nezbylo mu než se tvářit smutně , i když přicházel tak spokojený z ráje, **kéž** ho nespálí peklo mezi nohama. (Saramago José, Baltasar a Blimunda, překlad: Marie Havlíková)

V příkladovém souvětí je věta přací v portugalštině časována v konjunktivu přítomném, jedná se tedy o přání, které by mělo nastat v budoucnosti. Do češtiny byl přeložen oznamovacím způsobem.

(6) Então liberto-a da minha tutela e dela me despeço ,
*e **oxalá** não volte a padecer de ferimento ou doença.*

Potom ji propouštím ze své péče a loučím se s ní
s přáním, aby už nikdy nezakusila ránu ani nemoc. (Tolkien, J. R. R., Pán prstenů, překlad: Pošustová Stanislava)

V tomto příkladu je konjunktiv přítomného času přeložen do češtiny podmiňovacím způsobem přítomným. Jedná se o uskutečnitelné přání, proto byl použit konjunktiv přítomného času, toto potvrzuje studovanou literaturu v teoretické části práce.

(7) Actualmente não estamos satisfeitos – **oxalá** estivéssemos –
e eu gostaria de apresentar algumas
das razões para a nossa insatisfação em relação ao compromisso .

Dnes nejsme spokojeni – **přála bych si** , aby tomu tak bylo-
a chtěla bych uvést několik důvodů , proč nejsme s kompromisem spokojeni.(Jill Evis, překlad: databáze Europarlamentu)

V pátém příkladu portugalské praktické části je přací věta časována v konjunktivu imperfekta, jedná se totiž o neuskutečnitelné přání, do češtiny byla věta přeložena v podmiňovacím způsobu přítomném.

6 Závěr

Tato bakalářská práce se věnovala přacím větám v italštině a portugalštině. V teoretické části bylo cílem popsat a klasifikovat tyto věty, jaké jsou jejich možné varianty a druhy a do jaké míry lze určitou větu či výpověď považovat za větu přací. To bylo učiněno za pomocí různých kritérií. Z pohledu druhů vět, podle modality, a nakonec byla pozornost soustředěná pouze na věty přací. Největší důraz byl kladen na slovesný způsob v těchto větách, snažit se jej popsat a vymezit. Jednotlivé kapitoly byly věnovány dvou hlavním tématům: druhům přacích vět podle uskutečnitelnosti přání a druhou proměnnou byl slovesný způsob a čas užívaný v těchto větách v souvislosti právě s druhem přání a jak je přání umístěno v reálném čase výpovědi a do jaké míry slovesný způsob odráží pravděpodobnost a uskutečnitelnost vyřčených přání.

Cílem praktické části bylo srovnat, jak je do češtiny překládán konjunktiv, který v českém jazyce neexistuje. Právě pro jeho absenci je v překladu třeba zohlednit neodpovídající ekvivalentní gramatické struktury, ale spíše vhodné slovní výrazy a lexikální rozhraní. Na základě srovnávací studie v jazykovém korpusu *InterCorp* můžeme uvést, že v kontextu konjunktivu imperfekta i konjunktivu předminulého v italštině bylo 100 % vět přeloženo do češtiny v podmiňovacím způsobu přítomného času. V portugalštině byly výsledky velmi podobné, všechny konjunktivy použité v korpusu ve spojitosti s vyjádření přací modality byly přeloženy, stejně jako tomu bylo v italské části, do češtiny podmiňovacím způsobem přítomným. Až na dvě výjimky, kdy v příkladu (5) v portugalské praktické části došlo v překladu do češtiny k přeložení konjunktivu do indikativu přítomného a v příkladu (4) byl konjunktiv přeložen do podmiňovacího způsobu minulého, což odpovídá předpokladu pro výsledek v kontextu věty (4) portugalské praktické části.

Po vyhodnocení praktické části práce lze tvrdit, že s těmito vstupními parametry s v tomto kontextu je čeština velmi limitovaná a využívá pouze jednoho slovesného způsobu a dvou slovesných časů. Tady podmiňovacího způsobu přítomného času nebo času minulého. Naopak dva uvedené románské jazyky jsou v tomto ohledu podstatně variabilnějšími. Kdy v kontextu vět přacích dochází k užití dvou slovesných způsobů. K časování došlo v indikativu a v konjunktivu a časy byly celkem užity 4 přítomný čas, imperfektum, minulý čas a předminulý čas. Do jisté míry na tomto má podíl souslednost

časová, přesto i s tou je nutné počítat. Lze tedy závěrem uvést, že románské jazyky v tomto morfologickém ohledu mají větší variabilitu než slovanský jazyk, respektive čeština.

S jistotou lze tvrdit, že by se dostalo kvalitnějšího a více početného přehledu, kdyby korpus disponoval větším zastoupení italských a portugalských překladů. S přihlédnutím k okolnostem velmi specifického a úzce konkretizovaného tématu práce se podařilo naplnit očekávání práce a zvolenou problematiku zařadit do širšího lingvistického kontextu.

Resumé

Tato bakalářská práce se zabývala překladovými protějšky přacích vět v italštině a portugalštině do češtiny, a to zejména pro velkou odlišnost užití slovesných způsobů v jednotlivých jazycích. Hlavním cílem bylo porovnat odlišnosti v překladu a nahrazování v češtině absenčního slovesného způsobu.

Práce byla rozdělena na dvě části, na teoretickou a praktickou. Teoretická byla rozdělena na 3 hlavní kapitoly. V první kapitole byly popsány a definovány slovesné způsoby v jednotlivých jazycích, aby bylo vidno, v čem se případně shodují nebo liší. Ve druhé kapitole byly definovány věty podle modality, kdy ve třetí kapitole byly již vyčleněné věty přací z kapitoly předešlé více rozebrány a klasifikovány do jaké míry lze větu či souvětí považovat za přací.

V druhé části práce byly teoretické poznatky následovně aplikovány, snahou bylo klasifikovat překladové protějšky slovesného způsobu konjunktivu, který čeština nevymezuje. Reprezentativní překladové protějšky byly vybrány a zanalyzovány v praktické části s komentářem překladu a přihlédnutí na teoretické informace popsané v teoretické části této práce. Veškerá tato analýza byla provedena na základě vyhledávání a zadávání dotazu do paralelního korpusu *Intercorp.* Výsledky byly pak zhodnoceny a okomentovány v závěru práce.

Riassunto

Questa tesi di laurea triennale si è occupata delle controparti traduttive delle frasi parolacce in italiano e portoghese in ceco, soprattutto a causa della grande differenza nell'uso dei tempi verbali in ciascuna lingua. L'obiettivo principale era quello di confrontare le differenze nella traduzione e nella sostituzione del modo verbale assente in ceco.

Il lavoro è stato diviso in due parti, teorica e pratica. La parte teorica è stata suddivisa in 3 capitoli principali. Nel primo capitolo sono stati descritti e definiti i tempi verbali di ciascuna lingua per vedere come eventualmente coincidono o differiscono. Nel secondo capitolo, le frasi sono state definite in base alla modalità, mentre nel terzo capitolo, le frasi di desiderio già estratte dal capitolo precedente sono state ulteriormente analizzate e classificate fino a che punto una frase o una clausola può essere considerata di desiderio.

Nella seconda parte della tesi, i risultati teorici sono stati applicati come segue, con il tentativo di classificare le controparti traduttive della forma verbale del congiuntivo, che non è definita in ceco. Le controparti traduttive rappresentative sono state selezionate e analizzate nella parte pratica con un commento sulla traduzione e tenendo conto delle informazioni teoriche descritte nella parte teorica di questa tesi. Tutta l'analisi è stata effettuata cercando e interrogando il corpus parallelo Intercorp. I risultati sono stati poi valutati e commentati nella conclusione della tesi.

Resumo

Esta tese de licenciatura debruçou-se sobre as contrapartidas de tradução dos palavrões em italiano e português para checo, principalmente devido à grande diferença no uso dos tempos verbais em cada língua. O objetivo principal foi comparar as diferenças na tradução e substituição do modo verbal ausente em checo.

O trabalho foi dividido em duas partes, teórica e prática. A parte teórica foi dividida em 3 capítulos principais. No primeiro capítulo, foram descritos e definidos os tempos verbais em cada língua, a fim de ver como coincidem ou diferem. No segundo capítulo, as frases foram definidas de acordo com a modalidade, e no terceiro capítulo, as frases de desejo já extraídas do capítulo anterior foram analisadas e classificadas até que ponto uma frase ou oração pode ser considerada de desejo.

Na segunda parte da tese, os resultados teóricos foram aplicados da seguinte forma, com uma tentativa de classificar as contrapartes de tradução da forma verbal do subjuntivo, que não está definida em ceco. Na parte prática, foram seleccionadas e analisadas contrapartes de tradução representativas, com um comentário sobre a tradução e tendo em conta a informação teórica descrita na parte teórica desta tese. Toda esta análise foi efectuada através da pesquisa e consulta do corpus paralelo Intercorp. Os resultados foram depois avaliados e comentados na conclusão da tese.

Seznam použité literatury:

AUSTIN, John Langshaw. Jak udělat něco slovy. Praha: Filosofia 2000 ISBN 80-7007-133-8

AVRAM, Mioara. *Gramatica pentru toți*. București: Humanitas, 1997. ISBN 973-28-0769-5.

CUNHA, Celso Ferreira a Luis Filipe Lindley CINTRA. *Nova Gramática do português contemporaneo*. 7. Rio de Janeiro: Lexikon Editora Digital, 2009. ISBN 978-85-8300-031-0.

DUARTE, INÊS, Isabel Hub FARIA a Helena MATEUS. Gramática da Língua Portuguesa. 1. Lisboa: Editorial Caminho, 2003. ISBN 9789722104456.

HAMPLOVÁ, Sylva. Mluvnice italštiny: Grammatica italiana. Praha: LEDA, 2004. ISBN 80-7335-041-6.

HOFFMANNOVÁ, Jana. *Stylistika a--: současná situace stylistiky*. Praha: Trizonia, 1997. Jazykové příručky (Trizonia). ISBN 80-85573-67-9.

CHIAPPINI Loredana, DE FILIPO Nuccia, Congiuntivo, che passione!.Formello: Bonacci editore 2014

CHRAKOVSKIJ V. S. & A. P. VOLODIN. *Semantika i tipoligija imperativa. Russkij imperativ*, 1986.

KOPEČNÝ, František. Základy české skladby. 2. vyd., přeprac. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1962. Učebnice vysokých škol (SPN).

Gramática Activa 2., kolektiv autorů 3. LIDEL – Edicoes Técnicas, 2017. ISBN 9789727576395.

RENZI, Lorenzo, ed. Grande grammatica italiana di consultazione. Bologna: Mulino, 1995. Strumenti. ISBN 88-15-04216-4.

RAPOSU, Eduardo Buzaglo Paiva, Maria Fernanda Bacelar DO NASCIMENTO, Maria Antónia Coelho DA MOTA, Luísa SEGURA a Amália MENDES. Gramática do Português. Lisboa: Fundação Calouste Gulbenkian, 2013. ISBN 9789723114560.

TEYSSIER, Paulu. *Manual de Língua Portuguesa*. 1. Coimbra: Coimbra Editora, 1989. ISBN 9789723203844.

ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK. Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup. Druhé nezměněné vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-5006-7.

Elektronické zdroje:

CVRČEK Václav. Příručka ČNK. *Cnk:intercorp* [online]. 2023 Dostupné z: https://intercorp.korpus.cz

DVOŘÁK Věra (2017): DITRANZITIVNÍ SLOVESO. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: https://www.czechency.org/slovnik/DITRANZITIVNÍ SLOVESO

GREPL Miroslav (2017): ILOKUČNÍ ČÁSTICE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: https://www.czechency.org/slovnik/ILOKUČNÍ ČÁSTICE (poslední přístup: 11. 12. 2023)

MARQUES Carla, Lisboa 2019 Dostupné z: https://ciberduvidas.iscteiul.pt/consultorio/perguntas/modalidade-epistemica-e-modalidade-apreciativa/35483#

Museu Lingua Portuguesa, 2021, dostupné z: https://museulinguaportuguesa.org.br/tipos-de-frases/

ROCHA Carlos, Castelo Branco 2007 dostupné z https://ciberduvidas.iscte-iul.pt/consultorio/perguntas/concordancia-entre-indicativo-e-conjuntivo-frase-optativa/21450

SQUARTINI Mario, Modi di verbo, 2011 dosutpné z https://www.treccani.it/enciclopedia/modi-del-verbo_(Enciclopedia-dell'Italiano)/